

ROBERT A. HEINLEIN

LUNA E O DOAMNĂ REA

Traducere din limba engleză și note
de Antuza Genescu

PALADIN

Cuprins

Partea întâi

Un geniu electronic cu simțul umorului 5

Partea a doua

O gloată înarmată 263

Partea a treia

Tanstaaf! 445

Capitolul 1

Aflu din *Lunaia Pravda* că membrii Consiliului din Luna City au votat, la prima lectură, legea exăminării, autorizării, inspectării – și impostației – vânzătorilor de alimente de pe teritoriul municipalității. Și mai aflu că diseară se ține o mare întrunire pentru organizarea conferinței intitulată „Fiii Revoluției”.

Bătrânul meu m-a învățat două lucruri: „Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala” și „Nu te lăsa păcălit”. Politica nu m-a interesat niciodată. Însă luni, 13 mai 2075, eram în Complexul Autoritatii Lunare, în vizită la computerul principal, Mike. În fundal, celealte computere șușoteau între ele. Mike nu era numele lui oficial; aşa îl poreclisem eu, după Mycroft Holmes, personajul dintr-o povestire pe care dr. Watson o scrisese înainte de-a înființa compania IBM. Personajul acela nu făcea decât să stea și să cugete – exact ca Mike. Mike era un adevărat geniu, cel mai inteligent computer pe care l-ătî întâlnit vreodată.

Dar nu și cel mai rapid. În Laboratoarele Bell din Buenos Aires, jos, pe Pământ, există unul de zece ori mai mic decât el, care aproape că-ți dă răspunsul înainte de a-i pune tu întrebarea. Dar ce conțează dacă primești răspunsul într-o microsecundă și nu într-o milisecundă, câtă vreme e corect?

să răspundă la întrebări pe baza unor date insuficiente, ca orice om; asta înseamnă cuvintele „multioptional” și „multievaluator” din denumirea lui. Așa că Mike a pornit de la „liberul arbitru” și a acumulat tot mai mult, pe măsură ce i se aduceau îmbunătățiri și învăță. Nu-mi cereți să vă spun ce înseamnă „liber arbitru”. Din partea mea, dacă vreți să credeți că Mike pur și simplu arunca la întâmplare numere în aer și schimba circuite între ele ca să le potrivească, n-aveți decât.

Pe ațunci, Mike era dotat cu circuite voder-vocoder, pe lângă aparatura de citire și tipărire și unitățile de decizie-acțiune, și înțelegea nu numai programarea clasică, ci și limbajul Loglan¹ și engleză. Știa și alte limbi, făcea traduceri tehnice și ctea întruna. Dar când i se dădeau instrucțiuni, era preferabil să se folosească Loglan-ul. Dacă îi vorbeai în engleză, îți dădea rezultate bizare; natura polisemantică a cuvintelor englezesti le lăsa circuitelor optionale ale lui Mike o marjă de libertate prea mare.

Iar Mike prelua întruna noi sarcini interminate. În mai 2075, pe lângă controlul traficului robotizat și al catapultei, calcule balistice și/sau comanda navelor cu echipaj uman, Mike controla întregul sistem telefonic de pe Lună și transmisiile audio/video între Lună și Pământ, se ocupa de furnizarea aerului și a apei, de reglarea temperaturii, a umidității și a canalizării din Luna City, Novy Lenigrad și câteva orașe subterane mai mici (nu și de Hong Kong Luna), ținea contabilitatea și făcea stațele de plată pentru Autoritatea Lună și, prin contract, pentru numeroase firme și bănci.

¹ Prescurtare de la *logical language* (limbaj logic).

Respăspundă la întrebări pe baza unor date insuficiente, ca orice om; asta înseamnă cuvintele „multioptional” și „multievaluator” din denumirea lui. Așa că Mike a pornit de la „liberul arbitru” și a acumulat tot mai mult, pe măsură ce i se aduceau îmbunătățiri și învăță. Nu-mi cereți să vă spun ce înseamnă „liber arbitru”. Din partea mea, dacă vreți să credeți că Mike pur și simplu arunca la întâmplare numere în aer și schimba circuite între ele ca să le potrivească, n-aveți decât.

Pe atunci, Mike era dotat cu circuite voder-vocoder, pe lângă aparatura de citire și tipărire și unitățile de decizie-acțiune, și înțelegea nu numai programarea clasică, ci și limbajul Loglan¹ și engleză. Știa și alte limbi, făcea traduceri tehnice și ctea întruna. Dar când i se dădeau instrucțiuni, era preferabil să se folosească Loglan-ul. Dacă îi vorbeai în engleză, îți dădea rezultate bizare; natura polisemantică a cuvintelor englezesti le lăsa circuitelor optionale ale lui Mike o marjă de libertate prea mare.

Iar Mike prelua întruna noi sarcini interminate. În mai 2075, pe lângă controlul traficului robotizat și al catapultei, calcule balistice și/sau comanda navelor cu echipaj uman, Mike controla întregul sistem telefonic de pe Lună și transmisiile audio/video între Lună și Pământ, se ocupa de furnizarea aerului și a apei, de reglarea temperaturii, a umidității și a canalizării din Luna City, Novy Lenigrad și câteva orașe subterane mai mici (nu și de Hong Kong Luna), ținea contabilitatea și făcea stațele de plată pentru Autoritatea Lunară și, prin contract, pentru numeroase firme și bănci.

¹ Prescurtare de la *logical language* (limbaj logic).

Unele rețele logice se defectează. Un sistem telefonic supraîncărcat se poartă ca un copil speriat. Mike nu avea probleme niciodată. În schimb, dobândise simțul umorului. La un nivel destul de scăzut. Dacă ar fi fost om, n-ai fi îndrăznit să te pui cu el. Ideea lui de farsă extrem de amuzantă ar fi fost să te arunce din pat sau să-ți pună praf de scăripinat în costumul presurizat.

Cum nu avea dotarea necesară pentru asemenea poante, lui Mike îi plăcea să dea răspunsuri aiurea, lipsite de logică, sau să facă false, cum ar fi să emittă un cec în valoare de 10.000.000.000.000.185,15 de dolari de-ași Autoritatei din Luna City pe numele unui om de serviciu din birourile acestei instituții când, de fapt, doar ultimele cinci cifre reprezentau suma corectă. Mike era un puști nemăipomenit și adorabil, care crescuse prea mult și trebuia tras de urechi câteodată.

Farsa cu cecul a făcut-o în prima săptămână din mai, iar eu a trebuit să-l depanez. Eram liber-profesionist, nu apăream pe statele de plată ale Autoritatii. Poate că v-ați dat seama și voi, poate că nu, dar vremurile s-au schimbat. În trecut, în zilele acelea grele, mulți condamnați își ispășeau pedeapsa, apoi continuau să lucreze pentru Autoritate în aceeași meserie, bucuroși că primesc un salariu. Dar eu m-am născut liber.

E o mare diferență. Unul dintre bunicii mei a fost deportat din Joburg pentru că fusese autorul unui atac armat și nu avusesese permis de lucru, celălalt, din cauză că se implicase în activități subversive după Războiul Petardelor Umede. Bunica dinspre mamă pretindea că venise cu nava mireselor, însă eu am văzut documentele: fusese înrolată (cu forță) în Corpul de Pace, asta însemnând exact

Respo

ceea ce vă închipuiți: delincvență juvenilă feminină. Cum se măritase de Tânără (în clanul Stone) și împărțea șase soți cu încă o femeie, identitatea bunicului meu e o necunoscută. Dar aşa au fost multe lucruri, iar eu sunt mulțumit cu bunicul pe care mi l-a ales ea. Cealaltă bunică a mea, tătăroaică născută lângă Samarkand, fusese condamnată la „reeducare” pe Oktiabrskaia Rievoliutsia, apoi a plecat „voluntară” să colonizeze Luna.

Tata susținea că avem străbuni îndepărtați încă și mai „distinși”: o strămoasă spânzurată în Salem pentru vrăjitorie, un stră-stră-stră-străbunic tras pe roată pentru piraterie și o altă strămoasă deportată la Botany Bay, cu prima navă trimisă acolo.

Sunt mândru de străbunii mei și, chiar dacă am lucrat pentru Gardian, am refuzat să apar pe statele lui de plată. Poate că unora refuzul meu le pare neînsemnat, din moment ce am devenit valetul lui Mike chiar din ziua când a fost despachetat. Dar pentru mine contează. Puteam oricând să refuz să lucrez și să-i spun Gardianului să se ducă dracului.

Pe lângă asta, un liber-profesionist e mai bine plătit decât un angajat în serviciul civil al Autorității. Specialiștii în computere sunt greu de găsit. Câți locuitori ai Lunii s-ar putea duce pe Pământ și ar putea rămâne nespitalizați timp suficient pentru a urma cursurile de specializare în computere? Si câți ar muri?

Cunosc eu unul. Pe mine. Am fost deja de două ori pe Pământ, prima oară, trei luni, a doua oară, patru, și m-am specializat. Dar pentru asta am făcut antrenamente obositoare și exerciții în centrifugă, am purtat greutăți chiar și în pat, iar pe Pământ nu mi-am asumat niciun risc. Niciodată nu m-am grăbit, n-am urcat scări, n-am făcut nimic care să-mi

Respect pe solicite inima. La femei nici măcar nu m-am *gândit*; nici nu încăpea discuție, la gravitația de acolo.

Majoritatea lunarilor nici n-au încercat să părăsească Bolovanul. Era prea riscant pentru orice individ care stătuse pe Lună mai mult de câteva săptămâni. Specialiștii tereștri trimiși să-l instaleze pe Mike aveau contracte pe termen scurt, care prevedea plăți suplimentare. Și-au făcut treaba repe-de, înainte ca schimbarea fiziologică ireversibilă să-i exileze la 400.000 de kilometri depărtare de casă.

Dar, în ciuda celor două cursuri de perfecționare absolvite, nu eram un geniu în computere. Matematicile superioare mă depășesc. Nu aveam pretenții nici de inginer electronist, nici de fizician. Poate că nu eram cel mai bun microelectronist de pe Lună, iar psiholog cibernetician, în niciun caz.

Cu toate astea, știam, cu siguranță, mai multe despre lucrurile asta decât un specialist – sunt bun la toate. Puteam să țin locul unui bucătar fără să întrerup comenzile sau să-ți repar costumul de suprafață și să te aduc înapoi în ecluză viu și nevătămat. Mașinăriile mă simpatizează. Și mai am un avantaj față de ceilalți specialiști: brațul stâng.

Vedeți voi, îmi lipsește de la cot în jos. Așa că am douăsprezece brațe stângi specializate, plus unul care arată și pare a fi din carne când îl pipăi. Folosind modelul potrivit pentru brațul stâng (numărul trei) și cu ochelarii-lupă stereo, pot face reparații ultramicrominiaturale, care te scutesc de efortul demontării unor componente, pe care să le trimiți apoi pe Pământ, la fabrică, pentru că numărul trei e dotat cu micromanipulatoare la fel de fine ca acelea folosite de neurochirurgi.

Respect pentru autor și traducător
Așa că au trimis după mine, ca să aflu de ce voia Mike să azvârle pe geam 10 milioane de miliarde de dolari de-ai Autorității și să repar defecțiunea înainte ca el să apuce să plătească și altcuiva vreo sumă aberantă.

Am acceptat – urma să fiu plătit în plus pentru orele suplimentare, dar n-am verificat circuitele – logic, acolo ar fi trebuit să fie defecțiunea. Odată intrat la Mike, am închis ușa, am lăsat uneltele deoparte și m-am așezat.

— Bună, Mike.

— Bună, Man.

— Spune-mi ce știi.

Mike a avut o ezitare.

Știu, mașinăriile nu ezită. Dar nu uitați că Mike fusese proiectat să lucreze cu date incomplete. În ultimul timp se autoreprogramase ca să poată sublinia prin tonalitatea folosită anumite cuvinte; ezitările lui erau teatrale. Poate că și petrecea pauzele amestecând numere la întâmplare, ca să vadă cum se potrivesc cu datele din memoria lui.

— „La început”, a intonat el, „Dumnezeu a creat cerul și pământul. Pământul era neorânduit și pustiu, iar deasupra abisului era întuneric. Și...“

— Stai! Anulează. Ia totul de la zero.

Ar fi trebuit să știu că nu trebuia să-i pun o întrebare generică. Mi-ar fi putut recita întreaga *Enciclopedie britanică*. De la sfârșit la început. Și ar fi continuat cu fiecare carte de pe Lună. Într-o vreme, putea citi numai microfilme, dar spre sfârșitul lui '74 fusese echipat cu un scaner nou, dotat cu suporturi-ventuze pentru manevrarea hârtiei, și de atunci citește tot.

— M-ai întrebat ce știu.